

Hamlet na Lovrjencu - najlepší dekor sveta

Višestava M. Đuričić, Beograd

Da je to kruna Letnjih igara — za Dubrovčane nije novo, — isto kao i za Beograd, Zagreb, Beč, Budim i Pariz, London, Kopenhagen i Amsterdam, ali za one koji će tek doći iz naše lepe zemlje i iz belog sveta, ma koliko izbegavali krupne reči, moramo podvući: to je najupečatljivija prestava sveta koji je davno izumro a još uvek je tako blizak: to je genije Zapada oživeo na Sredozemlju . . . Tu je, na zidinama jedne vrlatne strane sazidan čudesan grad u kom je pronađen najlepší dekor sveta, najpotpuniji ambijent za najvećeg dramatičara do danas, i njegov duh pun mistike ali i velikih životnih istina, pun zločinačke tmine ali i munja koje obasjavaju neslućene horizonte, nedokučive tajne u vasioni. (»Šta je on Hekubi i šta Hekuba njemu, kad plače za njom?!«) Ili »ima na nebu i zemlji više stvari no što se u vašoj filozofiji sanja, Horacijo!«).

U monolozima Hamletovim ni jedna reč nije uzaludna; nije to knjiški izraz koji klizi u more zaborava. Svaki stih je nova misao — sinteza onog što se zbiva u jednoj izuzetno ojađenoj i nadahnuutoj duši. Svaki monolog nesrećnog danskog kraljevića (Zoran Ristanović) pun je grmljavine i pobune jednog poluboga, i baš zato usamljenog i napuštenog od sviju (osim Horacija i, početka, od Ofelije), koji sve vidi, oseća i zna unapred, genijalno režira scenu ubistva (sa glumcima, dovedenim na dvor da njega rasonode), ali ne i kraj: da će najzad ubiti i on koji se grozi ubistva, on, Hamlet, sav poezija, plemenitost i viteštvo, od prvog stiha do poslednjeg trzaja jedne zatrovane mladosti, jer tu je sva tajna života: »Ko mačem ubija, od mača će poginuti« . . .

Ni jedno ubistvo ne ostaje nekažnjeno, ni jedna podlost neotkrivena, ni jedno uhođstvo neobelodanjeno. Tu je sav genije Šekspira, u toj velikoj istini: od uhođe do ubice — samo je jedan korak . . . Potstaći — isto je što i učiniti.

To znaju današnji zakonodavci, ali je to znao i veliki trađičar još u XVI veku, i svu podlost uhođe, svu bedu potkazivanja i licemerja sabio u jednu ogavnu ličnost — Polonija, i treba zaista biti veliki glumac pa nositi tu odvratnu masku puna tri časa. (21. VII 1961. u Dubrovniku).

Hamlet na Lovrjencu — to je poseban doživljaj za publiku, pa čini mi se i za glumce koji su igrali, naročito za mladog Ristanovića, koji je bio sav prosvetljen, sav iskra koja je vrcala s kraja na kraj ove jedinstvene pozornice; doživljaj i za Ljubišu Jovanovića koji je bio promukao, i baš to — kao i mnogo puta u životu — doprinelo je da kralj-ubica bude za jednu varijantu čovečniji; ta promuklost došla je kao prizvuk nekog i nesvesnog kajanja koje odaje nekakvu — ma i minimalnu borbu u tom zver-čoveku koji preko bratoubistva dolazi do kraljevstva i žene, preko ubistava koja se nižu i — po nekom nepisanom a večnom zakonu — odnose i ubice pre one granice koju starost donosi. I odvodi u večni mir.

Šekspir — to je slikar karaktera, i sve što se u životu događa — proizvod je dobrog ili rđavog karaktera. I Hamlet, filozof i pesnik, pun je sukoba sa samim sobom: osvetoljubiv i plemenit, borac pun pobune i svestan prolaznosti svega (scena sa Jorikovom lobanjom); čas svetli u zanosu mladosti (»Divna, Ofelijo!«); čas ciničan prema majci i svojoj ljubavi (»Najslade je staviti glavu između ženskih kolena«), sav izgara u mislima o ubistvu koje ga stalno saleću — taj nevoljni ubica i svesno ubijeni — Hamlet koji huji i bruji između kamenih zidina Lovrjenca ostaće u dušama gledalaca, kao što u davno izvađenoj školjci ostaje šum mora.

Ostaje Lovrjenac kao najlepší dekor za božansku Šekspirovu viziju koja ovde postaje stvarnost, istina koja je doživljena i koja se ne zaboravlja.

Donekad

*ponekad poželim da dođe neko veliko danas
koje će trajati duže od svakog dana
u kome ću zaustaviti galop života . . .
neka se zvijezde na nebu čude
neka divljina u meni ključa . . .
ja psujem jedinu svetinju novac
ja mrzim skripte paučaste
i bježim od nagog tijela lijepe žene . . .*

*bez pozdrava odlazim danas
u doline rodne ovcama brenenitim
da ždrijebe ne jako jašem
i ovna zvonara na megdan zovem
tamo gdje sam na svakom kamenu
ostavio svoj bosu dlan
i svakom valu darivao nestašna sebe . . .*

*ali svako je danas sasvim obično
moje zvijezde umiru
u mrežama svilenog jutrenja
bez riječi ostajem
da ljubim jedinu svetinju novac
da molim skripte umorne za praštanja
zaboravim igre čobanovanja
i nestanem u bijelim grudima lijepe žene
drhtave od želje u noći pored mene . . .*

Mato Jerinić

Noć nad Dubrovnikom

*Noć se prostrla
Nad zidinama mrkim*

*Noć
Dugih otkucaja
Zelenih zvona
Miluje potopljene
Oči Straduna*

*Obala stare luke
Tromo se kreće
Koracima usnulih jedara*

*Crveni fenjer
Grli glatku pučinu
Što meko hridine valja*

*Vjetrić s Lokruma
Šapat borova nosi —
Kasno je . . .*

*Dolinom sna
U njedrima sivog Srđa
Tone stari grad*

Branimir Đuršković